

Kriisinhallinnan muuttuva toimintaympäristö

Konfliktien keskeiset trendit

Teemu Tammikko, dosentti
Vieraileva asiantuntija, Ulkoministeriö

Valtioiden väliset konfliktit ovat nykyään harvinaisia, eivätkä niiden väliset aseelliset selkkaukset helposti eskaloitu laajemmaksi sodankäynniksi. Pääosa konflikteista on nykyään sisällissodan kaltaisia, valtion heikkoudesta tai romahtamisesta johtuvia aseellisia valtakamppailuja, joita värittävät monien eri toimijoiden jatkuvasti muuttuvat liittolaisuudet ja kamppailut. Konfliktien vaikutukset ovat kuitenkin rajat ylittäviä, joiltain osin myös globaaleja.

Konfliktit voivat olla sisällissodan kaltaisia, mutta samalla levittyä usean valtion alueelle. Aseelliset ryhmittymät liikkuvat helposti huonosti kontrolloidulla rajaseudulla, ja rikollisuuteen linkittyvät ylikansalliset verkostot voivat olla merkittäviä vallankäyttäjiä. Muuttoliike ja pakolaisuus koskettavat kipeimmin konfliktimaiden naapureita, mutta eivät rajoitu niihin. Globaalit ekstremistiset liikkeet pyrkivät aktiivisesti hyötymään huonosti hallituista alueista ja ne uskovat hyötävänsä yllyttämisestä väkivaltatekoihin myös varsinaisen konfliktialueen ulkopuolella. Ilmastonmuutos puolestaan heikentää inhimillistä turvallisuutta ja aiheuttaa poikkirajallisia ilmiöitä, kuten siirtolaisuutta ja koventuvaa alueellista kilpailua niukkenevista resursseista. Koronapandemian vaikutukset konfliktimaihinkin ovat myös merkittäviä, eikä vähiten siksi, että se on heikentänyt kriisinhallintaoperaatioiden toimintamahdollisuuksia.

Sodankäynnin keinovalikoima on kasvanut fyysisestä väkivallasta erilaisiin hybridi-vaikuttamisen muotoihin. Vieraat valtiot, kuten alueelliset suurvallat, voivat aktiivisesti pyrkiä kasvattamaan valta-asemaansa konfliktimaan poliittiseen johtoon tai oppositioon muun muassa lahjonnan avulla. Tämä ruokkii helposti sisäisiä ristiriitoja, mutta suurvaltapolitiikka voi pahimmillaan eskaloita konfliktia. Esimerkiksi Turkki ja Venäjä ovat ajautuneet vastakkain sekä Libyassa, että Syyriassa.

Euroopan näkökulmasta keskeisimmät konfliktialueet – ja samalla kriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristöt – ovat Sahel Afrikassa, Lähi-itä, Itä-Eurooppa ja Keski-Aasia. Sahelin alueen epävakaus heijastuu koko Eurooppaan mm. asekaupan, terrorismin ja hallitsemattoman muuttoliikkeen myötä. Kriisinhallintaoperaatiot siellä liittyvät suoraan Suomen ja Euroopan omaan sisäiseen turvallisuuteen. Itä-Euroopassa tilanne on kriittinen etenkin Ukrainassa ja Valko-Venäjällä, ja Lähi-idässä Syyrian ja Irakin alueella. Molemmat vaikuttavat suoraan suurvaltapolitiikan tasapainoon, joskin eri tavoin. Tämä selvitys käy läpi keskeisiä kriisinhallinnan toimintaympäristön muutoksia näillä alueilla. Selvitys liikkuu yleisellä tasolla. Jokaisen konfliktiin liittyy paljon erityisiä tekijöitä, jotka tulee arvioida tapauskohtaisesti.

1. Alueellistuminen ja ”epävaltiot”

Konfliktien leviäminen usean valtion alueelle on suuri haaste kriisinhallinnan näkökulmasta. Kriisinhallintaoperaatioiden mandaatit ovat yleensä valtiokohtaisia, joten konfliktien leviäminen tarkoittaa käytännössä sitä, että vain osaa laajemmasta konfliktista kyetään hoitamaan. Kestäviä tuloksia on tällöin vaikea saavuttaa.

Konfliktien alueellistuminen näkyy pääasiassa kolmella eri tavalla:

- 1) konfliktiin keskeisesti liittyvät toimijat, kuten aseelliset ryhmittymät operoivat tai pitävät hallinnassaan maa-alueita useamman valtion alueella,
- 2) konfliktiin liittyvät epäviralliset valtaverkostot (esim. salakuljetukseen liittyvä järjestäytynyt rikollisuus) ovat rajat ylittäviä, ja
- 3) usean valtion alueella on saman kaltaisia olosuhteita, kuten aavikoitumista, jotka luovat kasvualustaa konflikteille.

Sahelin alue on hyvä esimerkki, jossa kaikki edellä mainitut tekijät yhdistyvät. Lisäksi myös Irakin ja Syyrian alueella, sekä Afganistanin ja Pakistanin alueella on havaittavissa selvää alueellistumista etenkin aseellisten ryhmien liikehdinnän vuoksi. Nämä ovat samalla niitä alueita, joihin kriisinhallintaoperaatiot painottuvat myös lähitulevaisuudessa.

Valtion kontrollin puute tai huono hallinto leimaa erityisesti maantieteellisesti haastavia seutuja, kuten vaikeapääsyisiä vuoristoalueita tai laajoja aavikkoseutuja. Tällöin esimerkiksi rajavalvonta jää helposti puutteelliseksi. Se luo maaperää erilaisten epävirallisten valtaverkostojen syntymiselle, korruptiolle, sekä aseellisten ryhmien vapaalle liikkumiselle. Lisäksi esimerkiksi jihadistiset ryhmittymät pyrkivät tarkoituksellisesti hakeutumaan tämän kaltaisille alueille, koska ne uskovat niiden olevan välttämättömiä laajemmalle kumoukselliselle toiminnalle. Koska erilaiset epäviralliset verkostot – olivat ne väkivaltaisia tai eivät – haastavat valtion legitimitettiin, ne joutuvat usein rahoittamaan toimintaansa laittomin, jopa rikollisin keinoin. Kontaktit järjestäytyneeseen rikollisuuteen ovat todennäköisiä. Tämä yhdistää ne usein kansainvälisiin verkostoihin, joihin liittyy ase-, huume- ja ihmiskauppaa. Tarvittaessa ne pyrkivät myös hakemaan liittolaisia valtion rajojen ulkopuolelta, joka altistaa ne osaksi suurempaa alueellista valtapolitiikkaa tai suurvaltadynamiikkaa. Kriisinhallintaoperaatioiden näkökulmasta heikot valtiot ja vahvat epäviralliset verkostot ovat haastavia, sillä verkostot ovat merkittäviä vallankäyttäjiä, mutta niiden kanssa asioiminen on usein poliittisesti ristiriitaista. Tässä yhteydessä erilaiset

rauhanvälitystoimijat voivat olla suureksi avuksi. Jos välittäjänä toimii kansalaisjärjestö tai valtion epävirallinen diplomaattinen edustaja, on helpompi asioida poliittisesti haastavien osapuolten kanssa.

Sahelin alueella sijaitseva Mali on hyvä esimerkki epävirallisten valtaverkostojen poikkirajallisesta merkityksestä. Pohjois-Malin huonosti kontrolloiduilla rajaseuduilla salakuljetuksesta on tullut merkittävä elinkeino, jonka vaikutukset heijastuvat aina Eurooppaan asti. Salakuljetusverkot kuljettavat kaikkea mahdollista, ei pelkästään vaarallisia tai rikollisia tarvikkeita, kuten aseita ja huumeita. Kun Gaddafin hallinto kaatui Libyassa vuonna 2011, aukesi siirtolaisille reitti Sahelin alueelta ja eteläisemmästä Afrikasta Libyan kautta Eurooppaan. Tämä teki ihmisten salakuljetuksesta merkittävän elinkeinon. Salakuljetusverkostoista on kehittynyt merkittäviä paikallisen vallan käyttäjiä, jotka osin täyttävät valtion jättämää tyhjiötä huonosti kontrolloiduilla rajaseuduilla. Euroopan näkökulmasta verkostojen kitkeminen on perusteltua myös Euroopan sisäisen turvallisuuden vuoksi, sillä aseiden ja huumeiden liikkeitä kantavat Eurooppaan asti, ja hallitsematon muuttoliike asettaa omia haasteitaan Välimerellä. Salakuljetukseen puuttuminen tulisi kuitenkin tehdä niin, että ihmisille luodaan korvaavia mahdollisuuksia elinkeinon harjoittamiseen. Kestävien tulosten saavuttamiseksi kriisinhallintaoperaatiot tarvitsevat siis tuekseen erilaisia kehitysyhteistyö- ja kauppapoliittisia hankkeita.

Rajoilla ei välttämättä ole aseellisille ryhmittymille juurikaan merkitystä, sillä monella konfliktialueella rajat ovat perintöä koloniaalisilta ajoilta, eivätkä ne edusta paikallisia poliittisia, sosiaalisia tai taloudellisia realiteetteja. Esimerkiksi Saheliin kuuluvan Malin turvallisuustilannetta kartoittanut tutkimus osoitti, että Pohjois-Malissa konflikti vaikuttaa huomattavasti merkittävämmiin ihmisten elämään kuin etelässä.¹ Koska alueella liikkuvat aseelliset ryhmät myös ylittävät Malin rajan helposti Nigerin ja Burkina Fason puolelle, voidaan konfliktia pitää erityisesti maiden välistä raja-alueita koskettavana, alueellisena konfliktina Malin sisäisen konfliktin sijaan. Tämän raportin kuva 1. visualisoi aseellisten ryhmien alueellista sijoittumista. Moni ryhmittymä tavoitteleeikin ”kansallisen” vallankumouksen sijaan joko etnisyyteen tai uskontoon perustuvaa järjestelmää, jolloin konflikti leviää helposti sellaisille alueille, joilla näille tekijöille annetaan painoarvoa. Tämä liittyy ne usein osaksi jotain kansainvälistä ideologiaa. Sen merkitystä käsitellään tarkemmin seuraavassa alaluvussa.

Pitkälle kehittyessään epäviralliset valtaverkostot ja kapinalliset liikkeet voivat syrjäyttää kokonaan valtion oman hallinnon, mikä pakottaa ne usein jonkin asteiseen konfliktiin valtion kanssa. Niillä on tällöin pitkälle viedyt hallinnolliset rakenteet jotka kattavat monenlaista toimintaa aina koulutuksesta ja terveydenhuollosta jonkinlaiseen diplomatiaan. Jos – ja kun – ne eivät yleensä saa kansainvälistä tunnustusta, ne jäävät niin kutsutuiksi epävaltioiksi, jotka ovat de facto olemassa, mutta joiden kanssa ei virallisia yhteyksiä haluta pitää yllä. Esimerkkeinä epävaltioista mainittakoon esimerkiksi Ukrainasta eroon pyrkivät, Venäjän tukemat Itä-Ukrainan separatistitasavallat ja terroristijärjestö Isisin luoma ”kalifaatti”, joka toimi Syyrian ja Irakin alueilla vuosina 2014-2019. Itä-Ukraina liittyy myös suurvaltadynamiikkaan, sillä ilman Venäjän tukea se tuskin olisi saavuttanut epävaltion asemaa, mutta ilman kansainvälisen yhteisön tukea se ei myöskään pääse viralliseksi valtioksi. Suurvaltadynamiikkaa käsitellään myöhemmin erikseen.

Konfliktien alueellistumisen taustasyynä voi myös olla joitakin alueellisesti hyvin merkittäviä tekijöitä, kuten ilmastonmuutoksen aiheuttama aavikoituminen. Se heikentää inhimillistä turvallisuutta ruoan ja elinkeinon suhteen koko aavikoitumisesta kärsivällä alueella yksittäisistä valtioista ja niiden toimista riippumatta. Jos kyseessä on ihmisille hyvin eksistentiaalinen uhka, kilpailu niukkenevista resursseista eskaloituu helposti aseelliseksi yhteenotoiksi. Alueellisten taustatekijöiden merkitys heijastuu kenties voimakkaimmin Sahelin alueella, joka ulottuu Atlantin rannikolta Punaiselle merelle. Alueen maat kärsivät useasta päällekkäisestä ja samankaltaisesta ongelmasta, kuten nopeasta väestönkasvusta, köyhyydestä, aavikoitumisesta, ja lukuisista aseellisista ryhmistä, mukaan lukien jihadistisista terroristeista. Moni alueen maista kärsiikin varsin saman tyyppisistä konflikteista. Yhteiset haasteet ovat lähentäneet alueen maita ja kannustaneet tehostettuun yhteistyöhön. Alueen sisällä on merkittävä poliittinen liitto, niin kutsuttu G5 Sahel, joka on muodostettu mm. Ranskan kannustamana. Siihen kuuluvat Tsad, Niger, Mali, Burkina Faso ja Mauritania. G5 Sahel on kehittänyt yhteisiä turvallisuus- ja kehityspoliittisia käytäntöjä, ja sillä on myös yhteisiä sotilaallisia joukkoja. EU on tarjonnut G5-maille tukea omien joukkojensa toimintaan omien reunaehtojensa puitteissa, eli suoran sotilaallisen tuen sijaan EU on osallistunut sotilaiden kouluttamiseen mm. ihmisoikeuskysymyksissä.

Jos kaikille konfliktin osapuolille rajoilla ei ole merkitystä, niillä on kuitenkin paljon merkitystä kriisinhallintaoperaatioille, joiden tulee operoida kansainvälisen oikeuden sääntöjä

kunnioittaen. Se kuitenkin väistämättä pirstaloi operaatioita eri alueille, vaikka kyse olisi laajemmasta alueellisesta konfliktista. Yksin Sahelissa toimii viisi kriisinhallintaoperaatiota pelkästään Euroopan unionin viitekehyksessä. Niistä kolme kohdistuu G5-Sahelin maihin (sotilaallinen EUTM Mali, siviilioperaatio EUCAP Sahel Mali ja siviilioperaatio EUCAP Sahel Niger) ja kaksi Keski-Afrikan tasavaltaan (sotilaallinen EUTM RCA ja siviilioperaatio EUAM RCA). Näiden lisäksi alueella toimii myös YK:n johtama MINUSMA ja Ranskan johtama terrorismin vastainen maaryhmä, sotilasoperaatio Barkhane.

2. Globaalit ekstremistiset ideologiat

Vaikka monen konfliktin taustasyinä ovat paikalliset, usein valtioiden sisäiset ongelmat, saamoni konflikti maailmanlaajuisia merkityksiä. Hyvä esimerkki tästä on vuonna 2011 alkanut Syyrian sisällissota, joka alkoi ns. arabikevään innoittamana. Arabikevään taustalla olivat vaatimukset paremmasta demokratiasta, mutta Syyriassa mielenosoitukset tukahdutettiin voimalla, mikä eskaloi tilanteen sisällissodaksi. Sittemmin sodasta tuli usean alueellisen ja globaalin suurvallan intervention kohde ja terroristijärjestöjen pelikenttä. Terrorismin taustalla on ollut erityisesti globaali jihadistinen ideologia. Se on huomattava ongelma monella muullakin konfliktialueella, myös niillä missä on Suomen kannalta relevantteja kriisinhallintaoperaatioita. Erityisesti Afganistanin ja Pakistanin seudulla, Sahelin alueella, sekä Somaliassa on merkittäviä jihadistisia ryhmiä. Yhdistettynä Syyrian ja Irakin alueisiin, mainituilla alueilla tehdään likimain 90 prosenttia koko maailman terrori-iskuista². Operaatiot ja niiden henkilöstö, sekä operaatioihin osallistuvien maiden kansalaiset näillä alueilla ovat potentiaalisia terrori-iskujen ja kidnappausten kohteita.

Syyrian sisällissodan seurauksena maailman tietoisuuteen nousut terroristijärjestö Isis toi globaalille jihadismille uutta kansainvälistä huomiota. Aikaisempi globaalin jihadismin aalto liittyi al-Qaidaan ja saavutti huippunsa syyskuun 11. päivän iskuissa vuonna 2001. Isis edustaa ideologialtaan globaalin jihadismin ns. apokalyptista suuntausta. Siinä katsotaan, että koko maailman muslimit tulee yhdistää yhteisen ”kalifaatin” alle ja toisuskoiset tulee joko tuhota tai alistaa muslimien valtaan³. Isis onnistui käyttämään Syyrian sisällissodan ja Irakin oman hajaannuksen luomaa valtatyhjiötä tehokkaasti hyväkseen, johon yhdistettynä erittäin

tehokas maailmanlaajuinen propaganda houkutteli sen riveihin arviolta noin parikymmentä tuhatta vapaaehtoista ympäri maailmaa. Vapaaehtoisista 4-5 000 tuli Euroopan Unionin alueelta, joista noin 80 Suomesta.⁴ Vapaaehtoisia on useassa yhteydessä hieman virheellisesti pidetty vierastaistelijoina, mutta läheskään kaikki eivät osallistuneet Isisin toimintaan taistelijoina, vaan tukivat terroristijärjestöä muin keinoin. Isisin sotilaallinen tappio Syyrian ja Irakin alueella on kääntänyt jihadistisen terrorismin tilastojen valossa laskuun.⁵

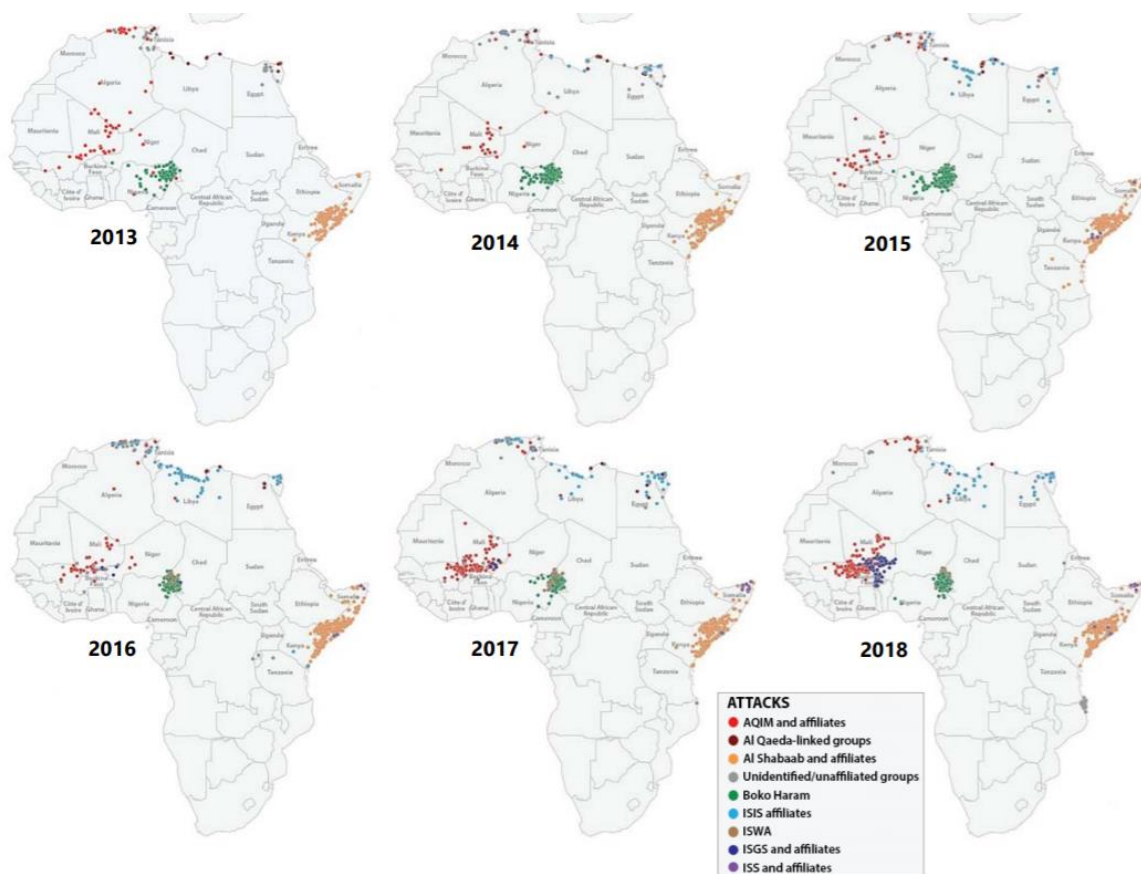
Isisiin liittyvän globaalien ideologian merkitys konfliktien kannalta on moninainen. Ideologia yllyttää kaikkia sen kannattajia terroritekoihin vihollista vastaan missä päin maailmaa hyvänsä. Isis on nimennyt suoraan viholliseksi kaikki maat, jotka osallistuivat tai tukivat Yhdysvaltojen johtamaan OIR sotilasoperaatioon, mukaan lukien Suomen. Jihadistinen terrorismi nousi iskujen määrässä mitattuna⁶ myös Euroopassa, jossa etenkin Pariisin terrori-isku vuonna 2015 ja Brysselin isku 2016 liittyivät Isisiin. Myös Turun terroriteko vuonna 2017 on yhdistetty Isisin propagandaan.⁷ Vaikka Isisin ideologiassa länsimaat ovat ”kaukainen vihollinen numero yksi”, ”lähivihollinen” on monessa tapauksessa merkittävämpi. Isis nosti toisesta globaalien jihadismin edustajasta al-Qaidasta poiketen erityisesti shia-muslimit viholliseksi. Tämän vuoksi Isisin väkivalta on globaalista ajattelusta huolimatta ollut ennen kaikkea alueellista. Shia-sunni -vastakkainasettelu kärjistyi Isisin myötä etenkin Syyrian ja Irakin konfliktialueilla, mutta myös muualla maailmassa, mukaan lukien diasporayhteisöissä.

Vapaaehtoisten suuri määrä ja kansainvälinen edustavuus tarkoittavat sitä, että jihadistiset verkostot ovat saaneet monin paikoin vahvistuksia. Nämä verkostot ovat kattavia myös monessa Euroopan maassa. Suomessa verkostot ovat yhä pieniä ja hajanaisia.⁸ Joka tapauksessa ympäri maailmaa on tuhansia Syyrian sisällissodan veteraaneja, joilla on yhä kykyä toteuttaa terrori-iskuja. Näistä taisteluihin halukkaimmat ovat jo hakeutuneet, tai hakeutuvat jossain vaiheessa, muihin jihadismiin liittyviin konflikteihin, kuten Libyaan, Sahelin alueelle, tai Afganistaniin. On hyvin mahdollista, että kotimaihinsa palanneet, ideologiaa edelleen kannattavat yksilöt osallistuvat edelleen radikaalien verkostojen toimintaan, terroristisen toiminnan tukemiseen, tai he itse toteuttavat terroriteon.

Globaali jihadismi ei ole yhtenäinen ideologia, vaan siihen liittyy useita erilaisia suuntauksia, joihin liittyy omat verkostonsa. Tällä on paikallisesti merkitystä, sillä al-Qaidaan liittyvät verkostot ovat pyrkineet Isisin varjossa profiloitumaan ”eettisenä” terroristijärjestönä, joka tarkoittaa lähinnä niiden aikaisempaa voimakkaampaa sosiaalityötä ja paikallista avustamista

väkivallan ohella (mm. Jemen). Lisäksi al-Qaidan ajattelussa eri islamin suuntauksille ei anneta niin voimakasta painoarvoa, kuin Isisin ajattelussa. Myös nk. shia-jihadismi on merkittävä tekijä Lähi-idässä, joskin se yleensä liittyy Iranin alueellisen suurvaltapolitiikan käymiseen sijaissodankäynnin avulla. Shia-ryhmittymistä tunnetuin lienee Hizbollah, joka on operoinut erityisesti Libanonissa ja Syyriassa.

Jihadistiryhmien alueellisesta kirjosta hyvä esimerkki on Sahel. Alueella on useita aseellisia ryhmittymiä, joista osa liittyy Isisin tai al-Qaidan verkostoihin. Erityisesti Keski-Malin seudulla ja sen viereisillä Burkina Fason ja Nigerin alueilla on Maghrebin al-Qidaan ja Suur-Saharan islamilaiseen valtioon liittyviä jihadistisia ryhmiä. Tsadin, Nigerin ja Nigerian rajojen kohtausvyöhykkeellä puolestaan toimii Boko Haramiin ja Länsi-Afrikan islamilaiseen valtioon kuuluvia ryhmiä. Ryhmien määrä on ollut kasvussa viime vuosina. Vaikka ne ilmoittavat kuuluvansa osaksi kansainvälisiä jihadistiverkostoja, niiden paikallinen itsenäisyys on kuitenkin suurta ja kilpailu muiden jihadististen ryhmien kanssa paikoittain kovaa.

Kuva 1. Afrikan militanttien islamistiryhmien aktiivisuuden kehitys 2013-2018.⁹ Malin sisällä toimineet, al-Qidaan linkittyneet ryhmät ovat laajentaneet toimintaansa rajojen yli. Isisiin linkittyvät ryhmät ovat lyhyessä ajassa tulleet mukaan, ja toiminta on kiihtynyt koko alueella.

Globaali jihadismi ei ole ainoa maailmanlaajuinen ideologia, joka vaikuttaa konflikteihin, joskin se on selvästi ollut viime vuosikymmeninä kaikkein merkittävin ja väkivaltaisin. Esimerkiksi Jugoslavian hajoamissotiin liittyi usealle puolelle vapaaehtoisia. Myös Ukrainan konflikti houkutteli useita vierastaistelijoita sekä Itä-Ukrainan separatistien, että Ukrainan valtion puolelle. Ukrainaan matkustaneista aktivisteista osa oli jollain tavoin äärioikeistolaisia, osa venäjämielisiä vasemmistolaisia. Äärioikeistolaisiksi luonnehdittavia aktivisteja matkusti myös jossain määrin Syyriaan ja Irakin kurdialueille taistelemaan Isisiä vastaan. Historiallisena esimerkkinä on myös syytä mainita Espanjan sisällissota, joka sai vastaavat mittasuhteet kuin Syyrian sota, ainakin mikä tulee vierastaistelijoiden määrään. Valtaosa Espanjaan matkanneita oli vasemmistolaisia aktivisteja. Viime vuosina muihin ideologioihin liittyvä liikehdintä on kuitenkin ollut erittäin vähäistä verrattuna jihadismin nimissä matkustaneisiin vapaaehtoisiiin. Historia kuitenkin osoittaa, ettei vierastaistelijailmiö ole sidottu mihinkään tiettyyn aatesuuntaukseen.

3. Teknistyminen ja hybrdivaikuttaminen

Teknologisen kehityksen pääasialliset seuraukset erottuvat kolmella eri tasolla:

- 1) Aseteknologian kehitys on muovannut sodankäynnin strategiaa ja taktiikkaa. Esimerkiksi droonien käyttö on yleistynyt monessa konfliktissa, koska se on helppo ja halpa tapa saada välitöntä tietoa vihollisen ryhmittymisestä, ja niitä voidaan käyttää myös pommi-iskuissa.
- 2) Konventionaalinen aseinen käytävä konflikti on saanut rinnalleen uusia keinoja, joilla vastustajaa voidaan heikentää, tai joilla omaa valtaa sen suhteen voidaan kasvattaa. Näitä niin kutsutun hybrdivaikuttamisen keinoja ovat mm. kyberhyökkäykset kriittistä infrastruktuuria kohtaan tai poliitikkojen ”ostaminen” suurvallan vaikutuspiiriin.
- 3) Viestintäteknologian kehittyminen on mahdollistanut esimerkiksi vapaaehtoisten ja vierastaistelijoiden globaalin rekrytoinnin ja verkottumisen, mikä vaikuttaa konfliktin osapuolten väliseen dynamiikkaan.

Teknologian luomista mahdollisuuksista huolimatta valtaosa maailman aseellisista konflikteista käydään edelleen vanhakantaisella aseistuksella, tai asetelma on vähintäänkin epäsymmetrinen: Kumoukselliset ryhmittymät käyttävät käsituliaseita ja yksinkertaisia räjähteitä, mutta valtioiden armeijoilla voi olla varsin moderni aseistus. Jos kumouksellisilla

ryhmillä on pääsy moderniin sotakalustoon esimerkiksi onnistuneiden asevarastojen ryöstön, korruption, tai merkittävien kansainvälisten liittolaisten avustuksella, tasapainottaa se nopeasti vastapuolten kalustojen välistä suhdetta. Esimerkiksi terroristijärjestö Isis sai haltuunsa Irakin armeijalta Yhdysvaltojen varsin uutta sotakalustoa. Modernit aseet vaativat kuitenkin usein korkeaa osaamista, jota monella ryhmittymällä ei ole. Sen hankkiminen vie aikaa, mutta ei ole mahdoton tehtävä.

Väkivallankäytön trendinä viime vuosina on ollut paluu mahdollisimman yksinkertaisiin matalan teknologian ja osaamisen edellyttäviin keinoihin¹⁰. Esimerkiksi jihadistisen terrorismin puitteissa on tehty iskuja, joita on tehty puukottamalla tai väkijoukkoon ajamalla sekä konfliktimaissa, että ns. kaukaista vihollista kohtaan konfliktialueiden ulkopuolella. Konfliktialueilla itse tehdyt räjähteet ovat edelleen merkittävä aseellistenryhmien käyttämä keino, jota käytetään myös kriisinhallintajoukkoja kohtaan. Niitä on myös asetettu ajoneuvoihin, jolloin on voitu tehdä itsemurhaiskuja ajamalla esimerkiksi tiesulkua päin. Varsin vanhanaikaista sissisodankäyntiä on kuitenkin tehostettu droonien avulla. Dronit ovat helpottaneet joukkojen liikkumista, sekä niiden avulla itsemurhaiskut ovat voineet osua tarkemmin kohteeseensa. Drooneja on myös kokeiltu räjähteiden kuljettamisessa. Se on vaatinut jossain määrin parempaa osaamista, eikä onnistuneita ja kovin tuhoisia iskuja vielä ole ollut, mutta teknologian kehittyminen muuttanee tilannetta. Uhka vaatii kriisinhallintajoukoilta erityistä varautumista ja torjuntamekanismien kehittämistä.

Tukeutuminen joukkotuhoaseisiin, kuten kemiallisiin, biologisiin, radioaktiivisiin tai ydinaseisiin on ollut erittäin harvinaista, sillä ne ovat toistaiseksi osoittautuneet epäluotettaviksi ja vaikeasti käytettäviksi. Syyrian konfliktissa kemiallisia aseita on kuitenkin käytetty sekä valtion, että kumouksellisten ryhmittymien toimesta. Näiden aseiden käyttö on strategisesti haastavaa, sillä se herättää nopeasti kansainvälistä huomiota ja voi vaikeuttaa liittolaissuhteita. Voi kuitenkin olla, että koronapandemia lisää kiinnostusta biologisten aseiden käyttöön tulevaisuudessa.

Hybridisodankäynti on käsitteellisesti uusi, mutta strategisesti perinteinen tapa toimia: kaikki keinot on sallittu vihollisen heikentämiseksi, eikä niitä suinkaan tule rajoittaa perinteisen sodankäynnin keinovalikoimaan. Päinvastoin, tehokkaat kyberhyökkäykset esimerkiksi tietoliikenteen lakkauttamiseksi, erimielisyyttä ja epätietoisuutta lietsova disinformaatio, sekä vihollisen sitominen muihin kuin sodankäynnin kannalta keskeisiin toimiin vähentää

omien joukkojen tappioita. Krimin valtaaminen vuonna 2014 oli tällaisesta oppikirjaesimerkki. Käsite on sittemmin laajentunut myös sodankäynnin ulkopuolelle, sillä hybrdivaikuttamisen avulla saada muutettua valtasuhteita edullisemmaksi poliittiseen vastustajaan nähden, ilman että varsinaista sotaa tai avointa konfliktia on tarvetta julistaa. Tämä laajentaa hybrdivaikuttamisen keinoja myös rauhanaikaiseen valtakamppailuun.

Konfliktien kannalta hybrdivaikuttamisen uhka liittyy erityisesti alueellisten ja globaalien suurvaltojen sekaantumiseen, sillä niillä on tarvittavaa osaamista hybrdivaikuttamiseen. Tällaista vaikuttamista voisi olla esimerkiksi vaalituloksen manipulointi, valtaeliittien tarkoituksellinen korruptoiminen, kriittiset tietovuodot merkittävistä poliittisista vastustajista, väestön sisäisten ristiriitojen syventäminen esimerkiksi disinformaation avulla, palkkasotilaiden käyttö kansallisten intressien turvaamiseksi, jne. Myös kriisinhallintaoperaatiot ja niissä työskentelevät asiantuntijat voivat joutua hybridioperaatioiden kohteiksi. Sosiaalisesta mediasta on helpohkoa löytää tarkempia tietoja ihmisten lähisuhteista, kuten perheenjäsenistä. Henkilöstön tietojen urkinta altistaa heitä kiristykselle ja voi julkisuuteen tullessaan vaarantaa koko operaation mainetta ja uskottavuutta operaation kohteena olevassa maassa, tai laajemmin koko kansainvälisessä yhteisössä. Yksilötasolla tietoja voidaan käyttää myös tulevaisuudessa, varsinaisen operaation päätyttyä joko rikollisiin tai poliittisiin tarkoituksiin.

Viestintäteknologian kehitys vaikuttaa konflikteihin ainakin kahdella eri tavalla. Ensiksi, jo mainittu kansainvälisten vapaaehtoisten rekrytoiminen on aikaisempaa helpompaa. Sopivasti markkinoitu konflikti, kuten Isisin ”viiden tähden jihad” (=vapaaehtoisia houkuteltiin saaliiksi saatavilla luksusautoilla ja –asunnoilla), saa vapaaehtoisia innostumaan ympäri maailmaa ja ottamaan tavalla tai toisella osaa konfliktiin. Tämä muuttaa osapuolten välisiä valtasuhteita ja konfliktidynamiikkaa merkittävästi. Isis tuskin olisi onnistunut nousemaan merkittäväksi sisällissodan osapuoleksi ilman tuhansia kansainvälisiä vapaaehtoisia. Toisaalta sen hyökkäys Irakin puolelle ja turvautuminen terrori-iskuihin teki kansainvälisen intervention sitä vastaan poliittisesti huomattavasti helpommaksi, ainakin Irakin puolella.

Viestintäteknologian muutos ja verkottuminen ovat kasvattaneet virtuaalisen toimintaympäristön merkitystä konfliktien osapuolille. Sen myötä sotatapahtumien välittäminen globaalille yleisölle on aikaisempaa helpompaa ilman journalistien toimimista portinvartijoina. Tämä luonnollisesti helpottaa propagandan levittämistä, mutta

pikaviestisovelluksia on käytetty myös iskujen toteuttamiseen siten, että konfliktialueella olevan ryhmän johtohahmo on voinut rohkaista ja yllyttää sovelluksen kautta toisella puolella maailmaa olevaa terroristia. Esimerkiksi Ranskassa vuonna 2016 tehty Isisin isku kirkkoon oli johdettu etänä, ja teko kuvattiin paitsi propagandamielessä, myös todisteena ryhmälle siitä, että se on todella tehty ohjeiden mukaisesti.

Kriisinhallintaoperaatioiden näkökulmasta viestinnän ja kuvaamisen tehostunut käyttö tarkoittaa sitä, että operaatioita vastaan toimitaan myös virtuaaliympäristössä. Se tarkoittaa käytännössä sitä, että operaatioissa toimivista ihmisistä, kalustosta, sekä operatiivisesta toiminnasta hankitaan monin tavoin tietoa, jota voidaan helposti muokata propagandakäyttöön. Itse konfliktien kannalta viestintäteknologian ja jatkuvan ”läpinäkyvyyden” yleistymisessä on kuitenkin myös potentiaalisesti hyvä puoli: mahdolliset virkavirheet ja jopa sotarikokset päätyvät monessa tapauksessa nauhalle, mikä vähentänee kaikenlaisia ylilyöntejä.

4. Suurvaltadynamiikka

Sekä globaalit, että alueelliset suurvallat ajavat omia intressejään konfliktialueilla joko suoraan tai palkkasotilaita ja sijaistoimijoita käyttäen. Tämä monimutkaistaa entisestään kriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristöä hämärtämällä valtarakenteita ja lisää riskiä konfliktien eskaloitumisesta. Esimerkiksi Turkki ja Venäjä ovat ajautuneet törmäyskurssille sekä Syyriassa, että Libyassa, joissa he tukevat sekä suoraan, että välillisesti eri osapuolia. Kumpikaan maa tuskin haluaa avointa konfliktia, mutta tilanne pakottaa pohtimaan esimerkiksi Naton reaktiota, jos tilanne pahenee.

Suurvaltapolitiikan keinoina on perinteisen sodankäynnin ja sijaissodankäynnin lisäksi monesti nk. hybridivaikuttaminen. Sillä kasvatetaan omaa vaikutusvaltaa tai heikennetään kilpailijaa, vastustajaa tai vihollista. Jos suurvalta saavuttaa tämän vaikuttamisen avulla tavoitteensa, esimerkiksi itselle myötämielisen hallinnon, tarvetta aseelliseen toimintaan ei ole. Parhaimmillaan hybridivaikuttaminen on siis edullista ja riskit ovat matalia. Hybridivaikuttamista voidaan kuitenkin käyttää myös kriisinhallintaoperaatioita vastaan.

Tällaisen toiminnan tavoitteena voi olla esimerkiksi kilpailijakoalition legitimitetin nakertaminen operaation kohdemaassa.

Suurvaltojen intressit sekaantua konflikteihin ovat moninaisia, mutta niistä merkittävimmät ovat taloudellisia tai valtapoliittisia. Esimerkiksi Kiina käyttää myös sotilaallisia joukkoja taloudellisten intressiensä suojaamiseksi Afrikassa, ja valtapoliittisesti läheisillä vesialueillaan. Myös Venäjä ja Yhdysvallat turvaavat globaalia valta-asemaansa interventioiden avulla. Venäjän vaikutus erityisesti entisiin neuvostomaihin Itä-Euroopassa on merkittävää, ja on oletettavaa, että Venäjä pyrkii jatkossakin säilyttämään asemansa alueella. Keinovalikoima on laaja. Tarvittaessa Venäjä voi vaikeuttaa kohdemaan lähentymistä länteen konfliktin avulla, kuten se on tehnyt Ukrainassa ja Georgiassa. Tätä selvitystä kirjoittaessa tilanne Valko-Venäjällä on kiristynyt, ja on odotettavissa, että Venäjä ei katso asiaa sivullisena. Yhdysvaltojen nykypolitiikkaa ja lähitulevaisuutta on vaikea ennakoida tällä hetkellä. Perinteisesti republikaanipresidentin aikana kansainvälisiä interventioita on vähennetty ja demokraattijohdon aikana lisätty. Siinä missä öljyllä on ollut lähihistoriassa erittäin suuri merkitys suurvaltojen väliintuloissa, on oletettavaa, että kaivostoiminta ja mineraalien saaminen kansallisen talouden tarpeisiin painaa suurvaltojen vaakakupissa yhä enemmän. Kansallinen intressi ajaa helposti monenkeskisyyden ja sääntöpohjaisen maailmanjärjestyksen ohitse. Myös kaupankäynnin turvaaminen esimerkiksi rahtiliikenteen valtavyöllä on yhä tärkeämpää, joskin sen turvaamiseen on helpohko saada kansainvälinen mandaatti.

Suurvaltadynamiikasta puhuttaessa on otettava huomioon globaalien suurvaltojen lisäksi myös niin kutsutut alueelliset suurvallat. Esimerkiksi Lähi-idässä ja Pohjois-Afrikassa moni alueellisista suurvalloista käy sijaissotaa Syyriassa. Etenkin Turkki, Saudi-Arabia ja Iran ovat sekaantuneet Syyrian sisällissotaan ja ne käyttävät aktiivisesti keinojaan myös muualla alueella. Lisäksi Egypti on lisännyt rooliaan Libyassa. Taustalla on kilpailu alueellisesta vaikutusvallasta, mutta kilpailuun liittyy myös uskonnollisia ja etnisiä elementtejä. Esimerkiksi Saudi-Arabia ja moni muu Arabian niemimaan pienemmistä valtioista tekee aktiivista lähetystyötä vanhoillista islamia levittääkseen. Tämä liittyy laajemmin ideologiseen ja uskontulkinnalliseen valtapolitiikkaan, mutta sillä on suurta merkitystä myös konfliktien dynamiikan kanssa, sillä se voi vaikuttaa ristiriitoja syventävästi monella alueella, joilla

etnisyyteen ja uskontoon liittyvät erimielisyydet toimivat konfliktien taustasyinä. Polku vanhoillisista islamin tulkinnoista myöskään erilaisiin jihadistisiin suuntauksiin ei ole pitkä.

Vanhoillisten uskontulkintojen vieminen konfliktien ja monien muiden ongelmien riivaamille alueilla on monessa mielessä kontroversiaalista riippumatta siitä, onko kyseessä islam tai kristinusko. Esimerkiksi naisten aseman parantaminen, tyttöjen koulutus ja perhesuunnitteluun ja sukupuolivalistukseen liittyvä työ ovat helposti vanhoillisten uskontulkintojen ensimmäisiä uhreja. Nämä ovat kuitenkin erittäin tärkeitä kehitysyhteistyön muotoja, joilla lisätään inhimillistä turvallisuutta ja puututaan konfliktien taustasyihin, kuten liialliseen väestönkasvuun, ”nuorisokuplaan”, ja niistä johtuvaan hallitsemattomaan muuttoliikkeeseen.

5. Ilmastonmuutoksen vaikutuksia

Ilmastonmuutos on yksi monen konfliktin juurisyistä etenkin Sahelin alueella, mutta myös Lähi-idässä ja Keski-Aasiassa. Se aiheuttaa aavikoitumista ja siten heikentää inhimillistä turvallisuutta elinkeinon harjoittamisen (maatalous, karjanhoito, kalastus, yms.), ja ruokaturvan kautta. Se myös tekee monesta alueesta alttiimpia erilaisille ympäristökatastrofeille ja eroosiolle. Samalla se vaikuttaa kielteisesti konfliktialueen dynamiikkaan, sillä köyhyys ja näköalattomuus ruokkivat tarvetta vaihtoehtoisiin elinkeinoihin, kuten rikollisuuteen, ja pakottaa ihmisiä pois kotiseudultaan ja -maastaan. Tämä ruokkii maaseutujen tyhjenemistä ja erilaisten megametropolien syntymistä etenkin voimakkaan väestönkasvun alueilla. Se vaikuttaa myös merkittävästi siirtolaisuuteen ja pakolaisuuteen, joiden myötä konfliktit ja niiden vaikutukset leviävät helposti naapurimaihin ja kauemmas. Ilmastonmuutoksen torjunta onkin yksi tärkeimpiä kriisien ja konfliktien ennaltaehkäisyn muotoja.

Vaikka ilmastonmuutoksen yhteydessä puhutaan niin kutsutusta vihreästä turvallisuudesta, ilmastonmuutoksen torjunta ei ole vielä kovin vahvasti kriisinhallintaoperaatioiden agendalla, vaan pikemminkin osa muita poliittisia viitekehyksiä, kuten kehitysyhteistyötä. Kriisinhallintaoperaatiot voivat kuitenkin ottaa ilmastonmuutoksen nykyistä paremmin huomioon omassa toiminnassaan. Vaikka ilmastonmuutoksen suuressa kuvassa operaatioiden jalanjälki on pieni, kyse on operaatioiden imagon ja siten myös legitimitetin

kannalta merkittävä etenkin niillä alueilla, joilla aavikoituminen on merkittävä ongelma. Näyttävä ja hyvän viestintäkampanjan saattelema energiatehokkuus ja operaation hiilijalanjäljen minimoiminen ovat hyviä keinoja osoittaa, että myös kriisinhallintaoperaatiot ovat ympäristön suhteen vastuullisia toimijoita. Tämä tulee luonnollisesti tehdä operaation omaa turvallisuutta vaarantamatta. Hyviä keinoja olisivat mm. aurinkovoiman käytön maksimoiminen, kierrätysmateriaalien hyväksi käyttäminen tukikohtien rakentamisessa, jätteiden mahdollisimman tehokas kierrättäminen, jne.

Koska kaikkea toimintaa ei mitenkään saa hiilineutraaliksi (operaatioiden henkilöstö mm. lentää paljon kotimaan ja operaation väliä, ja raskas kalusto vie runsaasti polttoainetta) tai muuten ympäristöystävälliseksi, voisivat operaatiot kompensoida sitä erilaisilla sijoituksilla esimerkiksi metsien istutukseen yms. hiilinielujen rakentamiseen operaation toimintaympäristössä.

Julkisuuskuvan kannalta on tärkeää ajatella myös konfliktiympäristön kokonaiskuvaa: Onko jollain operaatioon osallistuvalla maalla esimerkiksi merkittävää teollisuutta tai kaivostoimintaa alueella? Mikä niiden ympäristövaikutus on, syntykö ristiriitaa suhteessa kriisinhallintaoperaation ilmasto- ja ympäristötoimiin? Ympäristötoimien tulee olla koherentteja muun ulkopoliittisen vaikuttamisen kanssa, vaikka ne tapahtuisivat täysin eri poliittisessa ja taloudellisessa viitekehyksessä kuin kriisinhallintaoperaatiot.

6. Koronapandemia ja terveysturvallisuus

Kriisinhallintaoperaatiot toimivat yleensä maissa, joissa on trooppisia sairauksia, hygienia- ja terveydenhuolto on huono, ja pääsy terveydenhuoltoon voi olla paikoin vaikeaa. Tämä asettaa operaatioissa toimiville henkilöille omia, terveysturvallisuuteen liittyviä haasteita, jotka tulee operaatioissa ottaa mahdollisimman hyvin huomioon. Koronapandemia on nostanut esiin terveysturvallisuuden merkitystä kriisinhallintaoperaatioille tehokkaammin kuin mikään aikaisempi epidemia, joten sen vaikutuksia on syytä tarkastella erityisen hyvin.

Koronapandemia on vaikuttanut erityisellä tavalla sekä operaatioihin, että operaatioiden kohteina oleviin maihin. Sahelin alueella esimerkiksi Niger ja Burkina Faso ovat Saharan eteläpuolisen Afrikan pahiten COVID-19 viruksesta kärsiviä maita, ja Malissa tartunnat ovat

voimakkaassa kasvussa. Maiden hallitukset ovat julistaneet hätätilan ja ottaneet muista maista tuttuja kovia keinoja käyttöönsä taudin leviämisen estämisessä (rajojen sulkeminen, ulkonaliikkumiskiellot, yms.). Keskisessä Afrikassa keinot lisäävät epävakautta jo valmiiksi herkällä alueella, koska ne vaarantavat ihmisten elinkeinon ja pääsyn tärkeisiin hallinnon palveluihin.

Pandemian kokonaisvaikutuksien arvioiminen on monimutkaista, sillä lyhyen aikavälin vaikutus voi olla hyvin erilainen kuin pitkän aikavälin vaikutus. Esimerkiksi terrorismi on tilastollisesti vähentynyt monin paikoin, koska suuria väkijoukkoja ei monessa paikkaa ole ja iskuihin tarvittavia materiaaleja on ollut vaikeampi hankkia liikkumisrajoitusten vuoksi. Toisaalta ihmisillä on ollut aikaa etsiä ja löytää ekstremististä materiaalia verkosta, ja lisääntyvä työttömyys ja inhimillisen turvallisuuden puute ennakoivat jonkinlaista väkivaltaisen toiminnan kasvua, sillä ne ovat otollista maaperää ekstremistisille ideologioille. Jo nyt on nähtävissä mm. jihadistisessa propagandassa erilaisia uskonnollisia ja etnisiä elementtejä, joiden avulla voidaan syyttää omia vihollisia koko pandemiasta.¹¹ Myös pandemiaan liittyvien vastatoimien vastustaminen on kerännyt erilaisia vaihtoehtoryhmiä protesteihin. Niissä on mukana myös ekstremistisiä toimijoita eri poliittisista laidoista.

Koronapandemian vaikutukset kriisinhallinnan näkökulmasta ovat kuitenkin moninaisemmat, kuin pelkkä kohdemaiden terveysturvallisuuden kriisiytyminen. Operaatiot ja niihin osallistuvat maat ajattelevat luonnollisesti omaa henkilöstöään, joten moni operaatio on rajoittanut joukkojensa läsnäoloa konfliktialueilla. Sen lisäksi normaali henkilöstön kierto ei ole ollut mahdollista, sillä rekrytointi pandemian ollessa huipussaan on vaikeutunut. Myös operatiivinen toimintakyky on heikentynyt. Esimerkiksi EU:n Sahelin alueen operaatiot ovat voineet osittain toteuttaa mandaattiaan ja ne ovat raportoineet normaalisti, mutta koulutukset ja muu tekninen, fyysisiä kontakteja edellyttävä työ keskeytettiin huhti-elokuun väliseksi ajaksi. Joiltain osin myönteisiäkin vaikutuksia on ollut: Somaliassa, Malissa, Nigerissä ja osin Keski-Afrikan tasavallassa etätyön kautta pystytty jopa paremmin tukemaan keskeisiä kumppaneita strategisessa työssä – normaalit koukerot ovat jääneet pois ja on voitu intensiivisellä yhteistyöllä edistää etenkin suunnittelutyötä.

Pandemia on osoittanut, kuinka tärkeää kriisinhallintaoperaatioille on kokonaisvaltainen poliittinen toiminta: operaatioiden ohella tarvitaan toimivaa diplomatiata,

kehitysyhteistyöprojekteja, humanitaarista apua, ja erilaisten tehtävien jakoa. Pandemian vuoksi esimerkiksi suurlähetystöjen perustyöhön kuuluvalla diplomaattisten suhteiden ylläpidolle ja raportoinnille ei ollut mahdollisuutta monien lähetystöjen keskittyessä kansalaistensa kotiuttamiseen tai kotiuttaessa omaa henkilöstöään. Tällöin kontakti kohdemaahan vaikeutui, ja kokonaiskuvan saaminen ei ollut mahdollista. Samalla kohdemaiden omat prioriteetit muuttuivat nopeasti: paikoittain humanitaarisen avun tarve on ollut todella suuri, mutta kriisinhallintaoperaatiot eivät siihen pysty vastaamaan, eikä se kuulu niiden mandaattiinkaan. Moni kehitysyhteistyön kumppani on jatkanut toimintaansa pandemiasta huolimatta, mutta kokonaiskuva on se, että myös kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu ovat kärsineet ja viivästyneet pandemian vuoksi.

Pandemian pitkäkestoisia vaikutuksia arvioitaessa mielenkiintoinen asetelma liittyy suurvaltapolitiikkaan. Esimerkiksi Kiina on hyvin aktiivisesti pyrkinyt profiloitumaan ulkopoliitikassaan pandemian torjunnassa ja sen vaikutusten minimoinnissa. Se on mm. jakanut terveydenhuoltotarvikkeita. Toisaalta Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kilvoittelu on näkynyt myös syytöksissä siitä, kenen vika koko pandemia lopulta on ollut. Suurvaltapolitiikka kokee pandemian myötä jonkinlaista muodonmuutosta, joka vaikuttanee monin tavoin myös kriisinhallinnan toimintaympäristöön.

Johtopäätökset

Kriisinhallintaoperaatioiden toimintaympäristön kohtaamien haasteiden moninaisuus korostaa kokonaisvaltaisen poliittisen lähestymistavan tärkeyttä: Kriisinhallintaoperaatiot, tarvitsevat tuekseen:

- 1) toimivaa diplomatiiaa luoviakseen suurvaltapolitiikan ja monimutkaisen kansainvälispoliittisen toimijakentän keskellä,
- 2) rauhanvälitystä konfliktin eri osapuolten kanssa, jotta mahdollinen rauhanprosessi on kestäväällä pohjalla,
- 3) kehitysyhteystyötä inhimillisen turvallisuuden parantamiseksi ja konfliktien ennaltaehkäisemiseksi. Erytisen tärkeää on tukea ihmisten elinkeinomahdollisuuksia, kestäväää kehitystä ja tyttöjen koulutusta. Myös ilmastonmuutoksen torjunta on kasvava osa tätä työtä, ja Suomella on hyvät edellytykset profiloitua ”vihreän turvallisuuden” tuottajana.
- 4) Humanitaarista työtä kriisien ja katastrofien välittömien seurausten minimoimiseksi.

Erilaista yhteistyötä tarvitaan kuitenkin myös operaatioiden oman turvallisuuden ylläpitämiseksi. Hybridiuhat ja muut hyökkäykset operaatioita ja niiden henkilöstöä vastaan, sekä terveysturvallisuuteen liittyvät haasteet edellyttävät vastatoimilta korkeaa teknologista osaamista ja poliittista yhteisymmärrystä. Tässä suhteessa tieteellinen ja teknologinen yhteistyö eri kriisinhallintaan liittyvien toimijoiden kanssa on tärkeää, koska ne luovat edellytyksiä ja valmiuksia toimia yhä haastavammassa ympäristössä.

---

¹ Gorman, Zoë & Grégory Chauzal (2019), "Hand in hand": A study of insecurity and gender in Mali, SIPRI Insights on Peace and Security, 2019/6.

² Institute for Economics & Peace (2019), "Global Terrorism Index 2019: Measuring the Impact of Terrorism", Sydney, marraskuu 2019.

³ Ks. mm. McCants, William (2015), *The ISIS Apocalypse: The History, Strategy, and Doomsday Vision of the Islamic State*. New York, Picador.

⁴ Mm. Brockmeyer, Anne, Quy-Toan Do, Clément Joubert, Mohammed Abdel Jelil & Kartika Bhatia (2018), "Transnational Terrorist Recruitment: Evidence from Daesh Personal Records", World Bank Group, Policy Research Working Paper 8381, maaliskuu 2018; Ginkel, Bibi van & Eva Entenman (2016), "The Foreign Fighters Phenomenon in the European Union: Profiles, Threats & Policies", ICCT Research Paper, huhtikuu 2016; Suojelupoliisin verkkosivut, katsottu 4.9.2020.

⁵ Ks. viite 2.

⁶ Europolin TE-SAT raportit vuosilta 2014-2019.

⁷ Onnettomuustutkintakeskus (2018), "Puukotukset Turussa 18.8.2017".

⁸ Ks. Malkki, Leena & Juha Saarinen (2019), "Jihadistinen liikehdintä Suomessa", Sisäministeriön julkaisuja 2019: 14.

⁹ Africa Center for Strategic Studies: "Frontlines in Flux in Battle Against African Militant Islamist Groups", 07/2019.

¹⁰ Ks. viite 2.

¹¹ United Nations Security Council, Counter-terrorism Committee Executive Directorate: "The impact of the COVID-19 pandemic on terrorism, counter-terrorism and countering violent extremism", 07/2020.